

הלכות טוען ונטען פרק ו

א. המודה בפני שנים שיש לפלוני אצלו מנה, ואמר להן בדרך הודיה לא דרך שיחה אף על פי שלא אמר להם אתם עדי, ואף על פי שאין התובע עמו הרי זו עדות. תבעו בדין למחר אם אמר לא היו דברים מעולם, אין שומעין לו; ומשלים על פיהם. ואם היה עד אחד נשבע, הואיל ואמר דרך הודיה.

ב. טען כשתבעו בעדים אלו ואמר, שלא להשביע את עצמי הודיתי נאמן ונשבע הסת. ואם כשהודה בפניהם היה התובע עמו אינו יכול לטען ולומר, כדי להראות שאיני עשיר הודיתי; אבל אם טען שנתן, נאמן ונשבע הסת.

ג. כל המודה בפני שנים, אינו יכול לחזור ולומר משטה הייתי בו, ואין צריך לומר, אם הודה בפני שלושה; אבל מחיבין אותו לתן בהודית פיו: שכל האומר בדרך הודיה, הרי זה כאומר אתם עדי.

ד. אבל אין כותבין אלא אם אמר להם, כתבו וחתמו ותנו לו; וצריכין להמליך בו, כמו שבארנו. וכן אם הודה בבית דין, אחר ששלחו לו כמו שיתבאר הרי אלו כותבין: והוא שיהיו בית דין מכירין את שניהם, כדי שלא יערימו שניהם לחיב איש אחר.

ה. בית דין של שלושה שהיו יושבין מעצמן במקום הקבוע להן, ובא התובע וקבל לפניהם, ושלחו שליח אצל הנתבע, ובא והודה בפניהם הרי אלו כותבין, ונותנין לבעל דינו. אבל אם לא היו קבועין, ולא שלחו לו אפלו קבץ אותן והושיב השלושה, והודה בפניהן ואמר היו עלי דינין, ובא אחר כך התובע, ואמר להם כתבו לי הודיתו אין כותבין: שמא יתן לו, ונמצא זה תובע אותו בשטר.

ו. במה דברים אמורים, במטלטלין. אבל אם הודה בקרקעות, אפלו בפני שנים אף על פי שלא קנו מידו, ולא אמר להם כתבו ותנו הרי אלו כותבים ונותנין: שאין כאן לחוש שמא יתן לו, ונמצא תובעו פעם שניה.

ז. שטר הודיה שיצא, ולא היה כתוב בו אמר לנו כתבו וחתמו ותנו לו הרי הוא כשר: שחזקה היא שאלו לא אמר להם כתבו וחתמו ותנו לו, לא היו כותבין.

ח. היה כתוב בשטר הודה פלוני בפנינו בבית דין אם אין כתוב בו שהיו שלושה, או דברים ששומעין מכללן שהיו שלושה חוששין שמא שנים היו, וטעו ודמו שההודיה בשנים הודיה בבית דין היא; ולפיכך אין דנין בו דין שטר כשר.

ט. כבר בארנו שהודיה בבית דין או עדות בבית דין, כמלוה הכתובה בשטר; ולפיכך כותבין ונותנין לבעל דינו. במה דברים אמורים, בשלא קבל עליו את הדין, עד ששלחו והביאוהו כמו שבארנו.

י. אבל שנים שבאו לדין, ותבע אחד מהן את חברו ואמר, מנה לי בידיך, ואמר לו הנתבע הין יש לך בידי בין שאמרו לו הדינין חייב אתה לתן לו, בין שאמרו לו צא תן לו, ויצא ואמר פרעתי נאמן, וישבע הסת שפרעו. לפיכך אם חזר התובע לדינים, ואמר כתבו לי הודיתו אין כותבין לו, שמא פרעו. וכן מי שנתחייב שבועה בבית דין, ויצא ואמר נשבעתי נאמן, ואין משיביעין

אותו שנשבע. היו העדים מעידין אותו שלא נשבע, החזק כפרן לאותה שבועה; ואינו נאמן לעולם לומר נשבעתי, עד שיודה לו בעל דינו, או יביא עדים שנשבע בפניהם.

יא. שנים שבאו לדין, ונתחייב האחד לשני, ואמרו לו צא תן לו, ויצא וחזר ואמר פרעתי, ועדים מעידים אותו שלא פרעו החזק כפרן לאותו ממון. אמרו לו חייב אתה לתן לו, ויצא וחזר ואמר פרעתי, ועדים מעידין אותו שלא פרעו לא החזק כפרן: שזה נשמט מהן, עד שיחקרו דינו.

יב. לפיכך אם חזר פעם אחרת, וטען שפרע זה הממון שנתחייב בו בפניהם, ולא היו שם עדים שמכחישין אותו פעם שניה הרי זה נשבע הסת שפרעו, ונפטר. לפיכך היו בקיאי הדעת בספרד, כשיודה הלווה או כשיתחייב שבועה בבית דין, אומר לו בפני בית דין היו עלי עדים שלא יפרעני או שלא ישבע לי, אלא בפני עדים.

יג. מי שהודה בבית דין שאני חייב לזה התובע מנה, ואחר כך אמר נזפרתי שפרעתי לו חובו זה שהודיתי בו, והרי עדים הרי זו עדות מועלת, ועושין על פיהם: שהרי לא הכחיש עדיו, ואינו כאומר לא לויתי מעולם.

יד. יש לטוען בבית דין לחזר ולטען טענה אחרת, להכחיש הטענה הראשונה, וסומכין על טענתו האחרונה, ואף על פי שלא נתן אמתלה לטענה הראשונה; ואף על פי שיצא מבית דין וחזר, יש לו לחזר ולטען ולהפך כל טענה שירצה, עד שיבואו העדים. אבל מאחר שיבואו העדים, ויכחישו טענתו האחרונה שסמך עליה אינו יכול להשיאה לטענה אחרת, אלא אם כן נתן אמתלה לטענה שסמך עליה, ויש במשמעה כמו שהשיא בזאת הטענה האחרת. והוא, שלא יצא מבית דין; אבל אם יצא מבית דין אינו יכול לחזר ולטען אחר שבאו עדים, שמה אנשים רעים למדוהו טענות שלשקר. וכן כל כיוצא בזה.